

מסכת ברכות פרק ב' משניות א' ב' ג' ד' ~ 1 ~

דרישות המפמ"ר במשנה: שפת המשנה - מונחי יסוד, מילים וביטויים נפוצים, כגון: זה הכלל, יצא / לא יצא; זיהוי פסוקים המובאים במשנה; חלקי המשנה - כותרת, אומר, דין, טעם, מקרה (כאמד"ט).

כדי לענות על השאלות כראוי יש צורך ללמוד את המשניות עם פירוש הקהתי / ברטנורא

נושאי הפרק: מצות קריאת שמע: כוונה בקיום המצווה, עניית שלום, טרדה

שאלות מבוא למסכת ברכות

1. ששת סדרי משנה הם: ז _____ מ _____ נ _____
נ _____ ק _____ ט _____
2. באיזה סדר נמצאת מסכת ברכות?
3. המסכת הבאה אחרי מסכת ברכות היא: _____

משנה א' - כוונה בקריאת שמע, עניית שלום בין פרקי קריאת שמע וברכותיה

מושגים:

- א. קורא בתורה - עוסק בלימוד תורה
- ב. הגיע זמן המקרא - הגיע זמן קריאת שמע.
- ג. פנו לבו - התכוון לצאת ידי חובת קריאת שמע.
- ד. יצא - קיים את המצווה (יצא ידי חובה).
- ה. בפרקים - בין פרקי קריאת שמע וברכותיה (בין ברכה ראשונה לשניה, בין שניה לשמע, בין שמע לזיהוי אם שמע, בין זיהוי אם שמע לזיהוי, בין זיהוי אם שמע לזיהוי).
- ו. באמצע הפרשה / הברכה.
- ז. יראה - חשש שמא ירגו אותו.

(א) הִיָּה קורא בתורה, והגיע זמן המקרא, אם פנו לבו - יצא. ואם לאו - לא יצא.

בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב.

ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: באמצע שואל מפני היראה, ומשיב מפני הכבוד.

בפרקים שואל מפני הכבוד, ומשיב שלום לכל אדם:

שאלות משנה א'

1. כתוב כותרת למשנה: _____
2. כתוב את שמות התנאים המופיעים במשנה: א. _____ ב. _____
3. א. כתוב את הנושא של הרישא של המשנה: _____
ב. כתוב את המקרה: _____
ג. כתוב את הדינים: _____
4. **"הִיָּה קורא בתורה"**. מה הוא היה קורא בתורה? _____
5. **"והגיע זמן המקרא"**. א. מה היא המקרא? _____

מסכת ברכות פרק ב' משניות א' ב' ג' ד' ~ 2 ~

ב. על איזה זמן מדובר?

6. "אם פָּנָן לְבֹ"ה. השלם את המשפט הנכון: **אם כיוון ליבו לקרוא: קריאת התורה / קריאת שמע יצא ידי חובת: קריאה בתורה / מצוות קריאת שמע.**

7. כתוב את הנושא של ה-אמציעתא של המשנה:

8. "בְּפִרְקִים". מהם אותם פרקים? פרט את שמותיהם:

9. "בְּאִמְצָע". באמצע של מה? כתבו דוגמא:

10. "שואל". מי הוא השואל? מה הוא שואל?

11. "שואל מפני הכבוד... שואל מפני היראה". הסבר את ההבדל בין המקרים:

12. "מִפְּנֵי הִירְאָה". ממה הוא מפחד?

13. האם מותר להשיב שלום לאדם נכבד שנכנס לבית הכנסת כשסיימתי לומר: "אני ה' אלוקיכם"?

14. השלם טבלת אמירת שלום / השבת שלום:

החולקים	הסיבה	בין הפרקים	באמצע
רבי מאיר	כבוד		שואל ומשיב
	יראה	שואל ומשיב	
	לכל אדם		
רבי יהודה	כבוד	שואל	משיב
	יראה		שואל
	לכל אדם	משיב	

משנה ב' - פרקי קריאת שמע, סדר הפרשיות (המשך משנה א' לעניין הפסקה לשאול לשאול בשלום ולהשיב שלום)

מושגים:

בְּרָכָה רְאשׁוֹנָה - ברכת המאורות.

בְּרָכָה שְׁנִיָּה - ברכת אהבה רבה (אהבת עולם).

וַיֹּאמֶר - פרשת ציצית.

על מַלְכוּת שְׁמַיִם - קריאת שמע, האדם מקבל עליו את מלכותו הבלעדית של הקב"ה.

על מַצּוֹת - קבלת קיום המצוות.

(ב) **אָלוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים:**

בין בְּרָכָה רְאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָה. בין שְׁנִיָּה לְשִׁמְעָה. ובין שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע. בין וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוַיֹּאמֶר. בין וַיֹּאמֶר לְאַמֶּת וַיִּצִיב.

רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר: בין וַיֹּאמֶר לְאַמֶּת וַיִּצִיב לֹא נִפְסִיק.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְיָה: לְמָה קִדְּמָה שְׁמַע לְוְהִיָּה אִם שְׁמַע?

(אָלָא כִּדִּי) שֶׁיִּקְבֹּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם תְּחִלָּה, וְאַחֵר כִּדִּי יִקְבֹּל עָלָיו עַל מַצּוֹת.

וְהִיָּה אִם שְׁמַע לְוַיֹּאמֶר? שְׁוִהִיָּה אִם שְׁמַע נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וַיֹּאמֶר אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם (בְּלִבְדִּי):

שאלות משנה ב'

1. כתוב כותרת למשנה: _____
2. כתוב את שמות התנאים המוזכרים במשנה: א. _____ ב. _____
3. עיינו בחומש וכתבו היכן נמצאים פרשיות אלו בתורה.
 - א. "שְׁמַע" (דברים ו, ד). העתיקו את הפסוק האחרון בו מסתיימת פרשת "שמע" וציינו את החומש הפרק והפסוק. _____
 - ב. "וְהָיָה אִם שְׁמַע" (דברים יא, יג). העתיקו את הפסוק האחרון בו מסתיימת פרשת "והיה אם שמוע" וציינו חומש, פרק, פסוק. _____
 - ג. "וַיֹּאמֶר" (במדבר טו, לז). קראו את הפסוקים, ותנו שם אחר לפרשיה זו. ציינו את החומש הפרק והפסוק בו מסתיימת הפרשיה. _____
4. כתוב את המילה: בה מתחיל המקרה במשנה: _____
5. "בֵּין וַיֹּאמֶר לְאַמֶּת וַיֵּצֵיב". עיין במשנה הקודמת וכתוב בין אילו מילים בדיוק אין להפסיק. **בשחרית**, בין: _____ לבין: _____ **בערבית**: בין: _____ לבין: _____
6. "אֵלֵינוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים". עיינו במשנה הקודמת והסבירו מילה אחת שמובנת כעת טוב יותר: _____
7. "רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין וַיֹּאמֶר לְאַמֶּת וַיֵּצֵיב לֹא יִפְסֹק". מה מוסיף רבי יהודה על דברי תנא קמא, גם תנא קמא אומר לא להפסיק **בֵּין וַיֹּאמֶר לְאַמֶּת וַיֵּצֵיב**? _____
8. עיינו שוב בפסוק המסיים את פרשת "וַיֹּאמֶר" וכתבו את שלושת המילים המסיימות את פרשת ציצית: _____
9. ירמיה פרק י' (י) וְהָיָה אֵלֶיךָ אֶמֶת.... כיצד למדים מהפסוק בירמיה לא להפסיק בין "וַיֹּאמֶר" ל-"אֶמֶת"? _____
10. א. כתוב במחברתך פסוק המבטא קבלת עול מלכות שמים: _____
 ציין באיזו פרשיה היא כתובה: _____
 ב. כתוב במחברתך פסוק המבטא קבלת עול מצוות: _____
 ציין באיזו פרשיה היא כתובה: _____
11. הסבר מה הכוונה: שפרשת "וְהָיָה אִם שְׁמַע" נוהגת ביום ובלילה, ופרשת "וַיֹּאמֶר" אינה נוהגת אלא ביום? _____
12. השלם טבלת בין הפרקים: _____

שם הפרק / הברכה	העניינים המוזכרים בפרק / בברכה
ברכה ראשונה	
ברכה שניה	
ברכה שלישית	

13. השלם סדר קביעת הפרשות בקריאת שמע:

שם הפרשה	מיקומה	הסיבה
א	שְׁמַע	ראשונה
ב	וְהָיָה אִם שְׁמַע	שניה
ג	וַיֹּאמֶר (ציצית)	שלישית

משנה ג' - הקפדה בקריאת שמע: שמיעת האוזן, דקדוק באותיות, קריאה לפי סדר, טעות בק"ש.

מושגים:

- א. לא השמיע לאזנו - לא שמע את המילים שהוציא מפיו.
- ב. יצא - קיים חובת אמירת שמע, ואינו צריך לחזור.
- ג. לא דקדק באותיותיה - לא הקפיד על הדקדוק הנכון בהגיית המילים.
- ד. הקורא למפרע - אינו אומר את ק"ש לפי הסדר אלא מתחיל בציצית עובר ל-והיה אם שמוע וכו'.
- ה. קרא וטעה - דלג על מילה אחת או פסוק אחד.

(ג) **הקורא** את שמע ולא השמיע לאזנו - יצא. רבי יוסי אומר: לא יצא.

קרא ולא דקדק באותיותיה, רבי יוסי אומר: יצא, רבי יהודה אומר: לא יצא.

הקורא למפרע - לא יצא.

קרא וטעה - יחזור למקום שטעה:

שאלות משנה ג'

1. כתוב כותרת למשנה: _____
2. כתוב את המילה בה מתחיל: הנושא הראשון במשנה: _____ הנושא השני: _____
3. כתוב את שמות התנאים המופיעים במשנה: א. _____ ב. _____
4. כתוב מילת דין שנזכרת מספר פעמים במשנה: _____ הסבר את כוונתה של אותה מילה: _____

מושגים:

לכתחילה - דרישה לקיום מצווה בצורה מסוימת, אבל אין זו דרישה מוחלטת שמעכבת גם לאחר עשיית המעשה.

דינבד - לאחר מעשה (מילה בארמית שמשמעה: 'אם עשה').

5. א. הסבר את המקרה עליו חלקו תנא קמא ור' יוסי ברישא של המשנה: _____
- ב. הסבר את הדין של מקרה זה, ע"פ תנא קמא: _____ על פי ר' יוסי: _____
- ג. השלם את המשפט הנכון: **ע"פ תנא קמא ור' יוסי, הדרך הנכונה ביותר [לכתחילה] לקרוא קריאת שמע היא: שהקורא ישמע / לא ישמע באזניו את מה שהוא קורא.**
6. **"קרא ולא דקדק באותיותיה".**
7. א. הסבר את המקרה עליו חלקו תנא קמא ור' יהודה במציעתא של המשנה: _____
- ב. הסבר את הדין של מקרה זה, ע"פ תנא קמא: _____ ועל פי ר' יהודה: _____

מסכת ברכות פרק ב' משניות א' ב' ג' ד' ~ 5 ~

ג. כתוב במחברתך את המשפט הנכון: **ע"פ תנא קמא ור' יהודה, הדרך הנכונה ביותר [לכתחילה] לקרוא קריאת שמע היא: שהקורא יבטא כראוי / לא יבטא כראוי את האותיות והמילים של קריאת שמע.**

8. א. העתק את הסיפא של המשנה: _____
 ב. הוסף מילים שיסבירו את הכתוב במשנה: **הקורא** _____ **למפרע** - לא יצא.
קרא _____ **נטעה** - יחזור למקום שטעה.
 9. כיצד יש לקרוא לפתחילה קריאת שמע?
 10. באיזה מקרה אדם יצא ידי חובת קריאת שמע בדיעבד?
 11. השלם טבלת טעויות בקריאת שמע:

המקרה	הסבר	הדין
א	קורא את שמע ולא השמיע לאזנו	לפי תנא קמא:
		לפי רבי יוסי:
ב	קרא ולא דקדק באותיותיה	לפי רבי יוסי:
		לפי רבי יהודה:
ג	הקורא למפרע	
ד	קרא ונטעה	

12. השלם טבלת טעויות בקריאת שמע פסיקת ההלכה:

המקרה	ההלכה
א	קורא את שמע ולא השמיע לאזנו
ב	קרא ולא דקדק באותיותיה
ג	הקורא למפרע
ד	קרא ונטעה

משנה ד' - קריאת שמע על ידי בעלי מלאכה בשעת עבודתם

מושגים:

- א. אָמֵן - בעלי מקצוע.
 ב. נִדְבָק - שורה בקיר בניין.
 ג. תַּפְּלָה - תפילת שמונה עשרה.

(ד) האָמֵן קורין פֿראש האַילן או פֿראש הַנֶּדֶבֶק, מַה שְּׂאִינן רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתַּפְּלָה:

שאלות משנה ד'

1. תן כותרת למשנה?

מסכת ברכות פרק ב' משניות א' ב' ג' ד' ~ 6 ~

2. כתוב את המילה בה מתחיל: המקרה הראשון במשנה: _____ המקרה השני: _____
3. מי הם ה-: "אֶמְנִין"? _____
4. א. השלם במחברתך: "קֶאֱמִינִי קוֹרִין" _____ קֶרֶאֱשׁ קֶאֱלִין או קֶרֶאֱשׁ הַנֶּזְכָּר.
- ב. מה הטעם שמתירים להם? _____
5. א. מה אסור לְאֶמְנִין לעשות: "קֶרֶאֱשׁ קֶאֱלִין או קֶרֶאֱשׁ הַנֶּזְכָּר"? _____
- ב. מה הטעם לְאֶסוֹר זה? _____
6. שאלת סיכום: פועלים יצאו לפנות בוקר לקטוף פירות כדי שעבודתם תהיה לפני שיהיה חם מאד בחוץ. הם רצו להספיק לקטוף הרבה פירות, ולא שמו לב שזמן קריאת שמע וזמן התפילה עובר. פועל הנמצא על מנוף ממנו הוא קוטר, האם יוכל לקרוא שם קריאת שמע? _____ להתפלל? _____ הסבירו תשובתכם: _____